

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Contra sentit

Elaborades per:
Isidre Crespo

ELS NOSTRES AUTORS

bromera

Aquestes propostes didàctiques són un instrument auxiliar, si cal, de la tasca lectora.

Així, doncs, segons els objectius a assolir i, també, segons les necessitats i la disponibilitat dels lectors, caldrà fer una selecció més o menys àmplia i profunda d'aquest ventall obert de possibilitats, diverses i variades, d'activitats d'aprofundiment que oferim a continuació.

Òbviament, també es podrà suprimir, variar, complementar o fer tot allò que l'alumnat i el professorat considere convenient per tal de motivar i fomentar la lectura, tot millorant la comprensió, la capacitat de relació i de raonament i, sobretot, la capacitat de diversió, gaudi i creació personal que els llibres ofereixen als seus lectors. Recordeu el que en deia Joan Fuster: «Els llibres no supleixen la vida, però la vida tampoc no supleix els llibres».

A. TREBALLEM LA INTRODUCCIÓ

1. Relaciona les idees que ens aporta la Introducció sobre el risc i la velocitat en la novel·la de Manuel Joan i Arinyó.
2. Analitza les característiques de la generació dels 80 del segle xx en relació amb la novel·la *Contra sentit*.
3. Comenteu entre tots quins elements de la novel·la negra hi trobem i amb quina originalitat els presenta l'autor en aquest cas.
4. Relacioneu *Contra sentit* i *contrasentit*. Consulteu l'apartat *Els fets: un contrasentit*.

B. EL TEMA, L'ARGUMENT I L'ESTRUCTURA

1. Fes una llista amb els temes que s'aborden al llarg del relat en què diferencies els principals dels secundaris.
2. Raoneu i opineu:
 - Per què el títol del llibre?
 - Tipus d'argument: lineal, *flash back*...
 - Com es planteja el cas? Qui hi intervé i per què?
3. Trama: assenyalat els aspectes següents del desenvolupament de l'acció:
 - Assumpte central.
 - Delicte.
 - Missió del protagonista/detectiu.
 - Interessos i poder de l'antagonista.
 - Pistes que s'investiguen.
 - Descoberta de proves.
 - Enfrontaments protagonista/antagonista.
 - Resultat final.

4. Identifica i relaciona:

ACCIÓ (QUÈ?)	LLOC (ON?)	TEMPS (QUAN?)

5. Completa el quadre:

ACCIÓ PRINCIPAL	
ACCIONS PARAL·LELES	

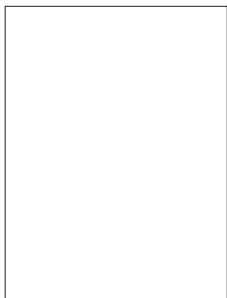
6. Comenta el desenllaç de l'acció principal i els altres desenllaços.

C. ELS PERSONATGES

1. Completeu, individualment o en equip, el mapa conceptual següent amb els personatges i comenteu les diverses relacions que s'hi estableixen, siguen de primer ordre, de segon ordre o relacions especials.

VÍCTIMES		
POLICIES	SOCIS/AMICS DE LES VÍCTIMES	
PROTAGONISTA/DETECTIU	ANTAGONISTA	
COL·LABORADORS DEL PROTAGONISTA	DETECTIVA	COL·LABORADORS DE L'ANTAGONISTA
ALTRES		

2. Com has entés els personatges? Fes les fitxes dels personatges principals. Suggestiu:

NOM:	
COGNOMS:	
PROFESSIÓ (REAL, FICTÍCIA, OCASIONAL...):	
EXPERT/A EN:	
RESIDÈNCIA O PROCEDÈNCIA:	
AFER QUE INVESTIGA:	
REACCIÓ QUE TÉ QUAN L'AMENACEN:	
RELACIONS AMB LA POLICIA:	
ENEMICS:	
AMISTATS:	

3. Del detectiu Samuel Mateo podeu fer dues fitxes comparatives: una amb les dades de la falsa personalitat que adopta i una altra amb les dades de qui és en realitat.
4. Individualment o per parelles, canvieu el sexe dels personatges i refeu les fitxes amb la identitat nova.
5. Com ja saps, *detectiu* és qui té per ocupació fer investigacions sobre fets amagats o obscurs. Creus que el detectiu de *Contra sentit* respon al prototip de detectiu de la novel·la negra o policíaca? Raona la resposta.
6. Identifica algun personatge que apareix com a fals sospitós. En grup, comenteu la situació: elements de confusió, elements aclaridors, solució.

7. Explica en què consisteix el parany final i completa l'esquema:

PRIMERA CURSA Cotxes en competició:	APOSTA INICIAL SIMULADA Apostadors:
CURSA FINAL Cotxes en competició: Cotxe 1 Cotxe 2 (Pilots suïcides)	
COTXES APOSTADORS OBSERVADORS Cotxe 3 Cotxe 4 Cotxe 5 Lluís	

D. L'AMBIENT I EL TEMPS

1. Si fas un seguiment dels capítols, veuràs que en cadascun d'aquests pots trobar els llocs on es va desenvolupa cada acció. També si es tracta d'espais tancats o oberts. Fes una relació d'aquests espais.
2. Quins ambients predominen en aquests tipus de novel·la (rural, urbà...)? Descriu-los.
3. Per què és important la nit en la novel·la?
4. Intenta concretar quants dies dura la història.
5. Torna a llegir els capítols 3 i 13 de *Contra sentit* i explica quina importància tenen les referències al passat que s'hi fan per a la comprensió de la novel·la, en quines ocasions es fan i en relació amb quins personatges.

E. EL TÀNDEM NARRADOR-LECTOR

1. Identifica i explica el tipus de narrador (punt de vista o persona gramatical de la narració, implicació o no en els fets narrats, grau de coneixement dels fets...).
2. Sap el narrador qui són els infractors, els assassins? I el lector? On està, per tant, l'interés principal de la novel·la?
3. Troba en la novel·la frases i situacions que siguen anticipacions per al lector sobre els esdeveniments o sobre aspectes relacionats amb els personatges o el desenllaç.

F. ALGUNS TERMES ESPECÍFICS

SUSPENS – PISTA – CONJECTURA – COARTADA

1. Suspens: Interés que provoca un fet a causa del seu misteri, de la seua complicació, etc. Analitzem aquest aspecte de l'obra responent a les preguntes següents:
 - Com s'aconsegueix el clima de suspens?:
 - Ens oculten sistemàticament el que ha de passar?
 - Ens dosifiquen els detalls d'una manera calculada?
 - Ens van descobrint informació, pas a pas, per acostar-nos al conflicte i a la seua solució?
 - Se'ns avança o se'ns retarda el tancament de les situacions?
 - Ens distrauen amb detalls o seqüències paral·leles, o bé secundàries?

Assenyala'n alguns exemples.

2. Pista: Rastre, vestigi.

Les *pistes* són un element clau de la novel·la de gènere negre. El detectiu i altres personatges amb interés pel cas

segueixen una sèrie de pistes, encertades o no, per descobrir el/s delinqüent/s.

–Recull-ne algunes:

INVESTIGADORS	QUÈ INVESTIGUEN?	PISTES (BONA/FALSA)

3. Conjectura: Opinió fonamentada en probabilitats o aparències.

Segons aquesta definició, els diversos personatges de la novel·la poden esdevenir sospitosos per a uns altres en algun moment.

–Analitza algunes conjectures dels diversos personatges.

Pots utilitzar el quadre següent:

SOSPITOS/A	PER A QUI?	PER QUÈ?

4. Coartada: Subterfugi, excusa artificiosa o falsa per tal d'encobrir una situació, uns fets, etc.

Escriu una llista amb les coartades que presenten els diferents sospitosos o sospitoses de la novel·la.

G. EL LLENGUATGE

1. Al llarg de la novel·la l'autor utilitza diversos registres lingüístics. Anota'n exemples i comenta les característiques de cada tipus de llenguatge.

COL·LOQUIAL	LITERARI
NARRATIU	PERIODÍSTIC
REALISTA	POÈTIC
VULGAR	ARGOT

2. Repassa la novel·la i analitza una descripció de personatge i una d'ambient tenint en compte la forma i el contingut.
3. Com són els diàlegs dins de la narració (llargs, curts, ràpids, lents, cultes, de tipus col·loquial...) ?
4. Intenta detectar la ironia en el llenguatge, recollint algunes frases iròniques de la novel·la i argumentant per què ho són.
5. Fes una llista amb les paraules pròpies de l'argot del gènere negre i defineix-les o anota'n sinònims propis del nivell estàndard. Ex.: *bòfia*...

H. VALORACIÓ I CREACIÓ

1. Debats:
 - La delinqüència en la novel·la: tipus, causes, conseqüències, procediments més habituals, mòbils...
 - La violència: la dels delinqüents, la dels representants de la llei, la dels personatges aparentment honrats; diferències i semblances.
 - Rol de la dona: clixés i estereotips.

2. Comentarís en grup:
 - Fets i/o situacions que us han causat sorpresa. Raons.
 - Qualifiqueu la novel·la: quins adjectius li posaríeu? Feu-ne una llista col·lectivament.
3. Intervenció en la història:
 - Reescriu el fragment de diàleg del capítol final en què els personatges opinen sobre si l'amor és cec o no.
 - Inventa un desenllaç diferent.
 - Escriu una continuació del relat.
4. A partir de titulars de premsa (podeu consultar-los a Internet), escriu un relat policíac breu seguint les indicacions de l'apartat 2 d'aquesta introducció sobre qüestions d'estructura del relat.
5. Rellegits i classificats els titulars anteriors, relacioneu-los amb els fets que originen la història de *Contra sentit*, i, a més, l'actualitat i vigència d'aquestes conductes i els valors socials que impliquen.
6. A través d'Internet, sobre un plànol de València localitza els llocs principals on es desenvolupen els fets.
7. En el segon capítol de la novel·la es retransmet per televisió la notícia de l'accident causat per un pilot suïcida. Redacta una notícia en què reculles el desenllaç de la novel·la per tal d'emetre-la per televisió i per ràdio. Atenció als diferents matisos que exigeix cada mitjà.
8. Escolta la cançó *Conductores suicidas* de Joaquín Sabina i compara-la amb la història que ens conta *Contra sentit*. Analitza els diversos simbolismes de la cançó i de la novel·la. També pots fer un exercici de traducció d'algun fragment de la cançó. Ex.:

*«¿Cómo te has dejado
llevar a un callejón sin salida,
el mejor dotado
de los conductores suicidas?
no es asunto tuyo –me dirás– y punto».*

Pots trobar la lletra de la cançó i els vídeos als webs següents:
 –http://www.letrasmania.com/letras/letras_de_canciones_joaquin_sabina

–<http://www.youtube.com>

9. Un fet *insòlit* és un fet no acostumat, no esperat, extraordinari. Escriu quins fets insòlits, sorprenents, extraordinaris... has trobat en la novel·la. Inventa'n alguns altres que hi introduiries per donar-li més emoció al relat.
10. Completa la graella següent, valorant de 0 a 5 punts l'interès que t'ha produït cadascun dels 32 capítols de la novel·la. Podeu comparar i comentar els resultats de la valoració amb la resta de companys.

CAPÍTOLS	
	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
5	
4	
3	
2	
1	
0	
	11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
5	
4	
3	
2	
1	
0	
	21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
5	
4	
3	
2	
1	
0	
	31 32
5	
4	
3	
2	
1	
0	

11. Escriviu una carta, individualment o col·lectivament, a l'autor per tal de plantejar-li dubtes o manifestar-li opinions sobre l'obra.
12. Tria un personatge de la novel·la i redacta una entrevista imaginària tenint en compte les seues característiques, que siga versemblant i adequada al tipus de revista o diari que la publicaria.

Propostes didàctiques referides al llibre
Contra sentit (ISBN: 978-84-7660-172-3)

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© gener, 2011